O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA’LIM VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro`yxatga olindi
№ BD-60220500-2.5

«___»_____2022y

«TASDIQLAYMAN»
Sh.Rashidov nomidagi
SamDU rektori:
_____ R.T.Xalmuradov
«___»_____2022y

FALSAFA

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soxa
Ta’lim sohasi:	120 000 - Gumanitar fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60530100 – Kimyo (turlar bo’yicha)

Fan/modul kodi	Oquv yili	Semestr	ECTS – Kreditlar
FAL 1003	2023-2024	3	3
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Majburiy fan	O'zbek		4 soat

	Fan nomi	Auditoria mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami:
1.	Falsafa	38	52	90

II Fanning maqsadi (FM)	
2	Fanni o'qitishdan maqsad – yoshlarni zamonaviy fan yutuqlariga asoslangan falsafiy bilimlar bilan qurollantirish, ularda o'z-o'zini anglash va to'g'ri fikrlash mahorati, ko'nikma va malakalarini shakllantirish hamda tabiat, jamiyat va inson tafakkurining rivojlanishiga oid eng umumiy qonuniyatlarga oid falsafiy bilimlar, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini anglab yetish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayotdagi o'rni va ahamiyatini ochib berishdan iborat

Fan mazmuni	
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) **II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:**	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	**Falsafaning fan va duniyoqarashga doir moxiyati.** Falsafa dunyoni anglash usuli. Falsafaning predmeti, tuzilishi, funksiyalari, yangi soxalari va uzgaruvchan xarakteri. Falsafaning jamiyatdagi roli yoki amaliy falsafa. Falsafaning dunyoqarashga doyr ijodii roli. Dunyoqarash shakllari. Fanning dunyoqarashga doir moxiyati, fan taraqqiyotining asosiy bosqichlari. Falsafa va fanning mutanosibligi, farqi.
M2	**Borliq va rivojlanish falsafasi.** Falsafa va tabiiy fanlarda borliq tushunchasining moxiyati, borliq va yuqlik dialektikasi. Borliq shakllarining tasnifi. Falsafa va fizikada substansiya, substrat va materiyaning uzaro aloqasi. In'ikos nazariyasi va uning shakllari. X,arakat tushunchasining tavsifi, tiplari va shakllari. Falsafada makon va vaqt dialektikasi. Tabiatniig ontologik makoni. Biosfera va Noosfera xaqidagi ta'limotlar. Tabiatga oid koevolyusion va invayronmental nazariyalar. Falsafada shakllanish, uzgarish, rivojlanish va taraqqiyot tushunchalarinyng mohiyati. Rivojlanishning umumiy qonunlari va kategoriyalari.
M3	**Bilish nazariyasi.** Bilishning mazmuni va moxiyati. Bilimning asosiy turlari va shakllari. Falsafa tarixida bilishga oid qarashlar evolyusiyasi. Bilishda sub'ekt va ob'ektning uzaro aloqasi. Hiissiy, empirik, nazariy, mantiqiy va intuitiv bilish darajalariniig uzaro aloqasi va farqi. Xaqiqatning asosiy shakllari va konsepsiyalari. Xaqiqat, amaliyot va faoliyatning mutanosibligi. Xaqiqatga erishishda tushunish va tushuntirish dialektikasi. Bilish metodologiyasi. Metodlarning tasnifi. Xozirgi zamon metodologiyasi. Tizim, tizimli yondashuv, tizimli taxlil tushunchalarining uzaro aloqasi va farqi. Tizim dinamikasi.
M4	**Mantiq. Tafakkur mantiqiy fikrlash asosi.** Tushuncha, xukm va xulosaning fikr teranligini ta'minlashdagi roli. Dialektik mantiq. Formal mantiq. Matematik mantiq. Tafakkur va til mutanosibligi. Tanqidiy tafakkurning mantiqiy xulosa chikarishdagi urni. Sillogizm nazariyasi.

Q2.	Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir.2-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2018 yil.
Q3.	Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2019 yil.
Q4.	Shermuhamedova. N. Falsafa va fan metodologoyasi. - T.: Aloqachi, 2008, 400 bet.
Q5.	Ergasheva M. Ta'lim taraqqiyoti: sinergetik tahlil. – Samarqand: SamChTI, 2022. 194 bet.
Q6.	Samadov A, Ergasheva M, Shaxs estetik ideali: shakllanish va rivojlanish muammolari. – T.: Ziyo buloq, 2021. – 306 bet.
Q7.	Hakimova M, Mamadaminova. Dinshunoslik (o'quv-qo'llanma). T.: Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash instituti, 2019. - 338 bet.
Q8.	Pulatova D., Fayzixo'jaeva D. Mantiq (o'quv-qo'llanma) T.: «PREMIER PRINT . 2013

Falsafa va milliy g'oya kafedra mudiri **dots. A.R.Samadov**

Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti dekani **dots. A.Q.Aymatov**

SamDU o'quv ishlari bo'yicha prorektor **prof. A.Soleev**

Mutaxassislik fanlari bo'yicha fan dastur silabuslarni xorij tajribasini o'rgangan holda **transformatsiya qilish bo'yicha ishchi guruh:**

Rais: _____

A'zo: _____

"Kelishilgan"
SamDU o'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:
_____ **Sh.A.Muranov**
"__" _____2022 yil

	Isbotlash va rad qilishda dalillarning urni. Argumentlash (dalillash)ning mantiqiy xulosa chiqarishdagi axamiyati. Modal mantiq qoidalari. Mantiq va ritorika. Mantiqiy semantika. Fikr va xarakat mantigi.
M5	**Jamiyat va inson falsafasi**. Jamiyat tushunchasining moxiyati va rivojlanish bosqichlari. Tarixning mazmuni, yunalishlari va konsepsiyalari. Sivilizatsiya tushunchasi va uning tiplari. Madaniyat va sivilizatsiya mutanosibligi. Dunyo xalqlari madaniyatidagi umumiylik va farqlar. Ommaviy madaniyatning shakllanish tarixi va xozirgi davrdagi shakllari. Jamiyat rivojida til. Ong, va tafakkur imkoniyatlari. Ongning tabiati, strukturasi va funksiyalari. Onglilik va ongsizlik dialektikasi. Klipli tafakkur va texnologik taraqqiyot. Falsafiy antropologiya va elitologiyaning uygunligi. Xayotning ma'nosi va unda insonning vazifasi. Evgenika va bioetika. Xayotni tark etish bosqichlari. Suitsid, parasuitsid, evtanaziya va uning shakllari, esxatologiyaning moxiyati.
M6	**Axloq va qadriyatlar falsafasi (Etika).** Etikaning moxiyati va axamiyati. Sharq va G'arb mutafakkirlari axloqiy qarashlari dialektikasi. Axloqning funksiyalari. Axlokiy qadriyatlar ierarxiyasi. Muhabbat, nafrat, baxt, va baxtsizlik. Tushunchalarining axloqiy va qadriyatli jixatlari. Ajralish va uning axloqiy kamolotga salbiy ta'siri. Jamiyatning devalvatsiyasi (qadrlanish va qadrsizlanish). Sog'likning qadriyat sifatidagi axamiyati. Sog'lom turmush tarzi salomatlik omili.
M7	**Estetika nazariyasi.** Dunyoni estetik idrok lishnnng moxiyati Falsafa tarixida estetik qarashlar evolyusiyasi. XX-XXI asrda estetikaning asosiy yunalishlari va kategoriyalari. Estetik did va olamni estetik idrok etishning shaxs kamolotiga ta'siri. Estetikaning zamonaviy yondashuvlari. Estetika va dizayn. Reklamaning estetik didni tarbiyalashdagi roli. Xalq amaliy san'atining estetik jixatlari. Olamni virtual va vizual estetik idrok etishning farklari. Badiiy asarni idrok etishing darajalari. San'atdagi inkiroz (degumanizatsiya). Tushkinlik san'ati va undan chikish maxorati.
M8	**Global jarayonlar va barqaror taraqqyot falsafasi.** Globallashuv, globalistika va barqaror taraqqiyot tushunchalarining _ moxiyati. Barkaror taraqqiyotni ta'minlashda globallashuvnipg ijobiy va salbiy yunalishlari. Global jarayonlarning tasnifi. Migratsiya va urbanizatsiya barqarorlik va beqarorlik omili. Global jinoyatchilik va uning oldini olishda xalqaro xamkorlikning zarurati. Sportning global siyosiy xarakteri. Pandemiya - XXI asrning global muammosi. Global makonda axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt va vertual reallikning mutanosibligi. Zamonaviy texnikaning insonparvarlashuvi. Global tarbiya va ta'lim barqarorlik omili. Dunyo va Uzbekistonda ta'lim va tarbiya amaliyoti.
M9	**Din madaniyat fenomeni.** Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudojuylik tushunchalarining moxiyati. Dinshunoslikning kategoriyalari. Qadimgi va milliy dinlarning tasnifi. Qur'on va Xadislarda vijdon erkinligi xaqidagi dastlabki goyalar. Dunyo mamlakatlari va Uzbekistonda vijdon erkinligi va diniy e'tiqod xaqidagi qonun qabul q ilinishining ijtimoiy madaniy axamiyati. Dunyo va Uzbekistonda diniy ma'rifatni takomillashtirishning yunalishlari. Xalqaro diniy tashkilotlar va diniy uyushmalar faoliyatining tasnifi. Uzbekistondagi yangi diniy tashkilotlar. Diniy tolerantlik va plyuralizm. Sekulyarizatsiya nazariyasi (davlat va din munosabatlari) va postsekulyar konsepsiyalar.
M10	**Islom qadriyatlari.** Islomda inson xuquqlari ximoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va ,tolerantlik goyalari. Islomda atrof- muxitni muxofaza qilishning ustivor yunalishlari. Islom dinida vatanparvarlik goyalarining talqini. Islomda nikox va oilaviy munosabatlarida er-xotinnint xuquq va majburiyatlari. Islomda

	ota-onalarga munosabat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat. Islomda axloqiy qadriyatlar. Islomda dustlik, uzaro yordam va soglom turmush tarzining targiboti. Islomda fan va ta'lim; madaniyat va san'atga munosabat. Islom arxitekturasi (Uzbekiston arxitektura yodgorliklarining qiyosiy taxlili asosida). Islom dinining jaxon sivilizatsiyasi rivojidagi urni.
III. Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'uloti	
S1	Falsafaning fan va dunyoqarashga doyr moxiyati
S2	Borliq va rivojlanish falsafasi
S3	Bilish nazariyasi
S4	Mantiq. Tafakkur mantiqiy fikrlash asosi
S5	Jamiyat va inson falsafasi
S6	Axloqiy qadriyatlar falsafasi (Etika)
S7	Estetika nazariyasi
S8	Global jarayonlar va barqaror taraqqiyot falsafasi
S9	Din madaniyat fenomeni

Mustaqil ta'limni bajarish bo'yicha talablar:
"Falsafa" fani bo'yicha mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular va mustaqil ishlarning kalendar tematik rejasi (52)

№	Mavzu nomi	Axborot manbai
1.	Falsafa fani. Falsafiy dunyoqarashning o'z-o'zini anglash jarayonidagi ta'siri	[A 1.1.] - 6-28 betlar [A 1.2.] - 7-28 betlar
2.	Insoning ma'naviy kamolotida falsafiy dunyoqarashning roli	[A 1.1.] - 39-40 betlar [A 1.5.] - 24-50 betlar
3.	Borliq falsafaning fundamental kategoriyasi	[A 1.1.] - 43-55 betlar. [A 1.7.] - 5-17 betlar
4.	Bilish nazariyasi: asosiy muammolari va yo'nalishlari	[A 1.2.] - 136-146 betlar [A 1.18.] - 304-332 betlar
5.	Bilim inson ma'naviy kamoloti omili.	[Q 2.4.] - 17-25 betlar [Q 2.5.] - 147-155 betlar
6.	Tarix falsafasi va falsafa tarixi ug'unligi.	[A 1.1.] - 261-276 betlar [A 1.2.] - 146-169 betlar
7.	Inson hayotida mantiq ilmining ahamiyati	[A 1.1.] - 165-188 betlar [Q 2.4.] - 322-327 betlar
8.	Globallashuv va umumbashariy muammolarning falsafiy jihatlari	[A 1.2.] - 188-202 betlar [A 1.1.] - 436-441 betlar
9.	Axloq va uning jamiyat hayotida tutgan o'rni.	[A 1.1.] - 280-292 betlar [A 1.2.] - 266-292 betlar
10.	Nafosat falsafasi, uning inson kamolotida tutgan o'rni.	[Q 2.6.] - 31-53 betlar [A 1.2.] - 321-339 betlar

3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)** **Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:** Mazkur fan orqali talaba – falsafa faning predmeti, asosiy tushunchalari, ta'rifi, mohiyati va o'qitish maqsadi, vazifalarini hamda jamiyatdagi roli haqida ***tasavvurga ega bo'lishi;*** falsafa va tabiiy fanlarda borliq tushunchasining moxiyati nazariy xulosalarini *bilishi va ulardan* ***foydalana olishi;*** falsafiy dunyoqarash, matiqiy tafakkur va intellektual rivojlanish haqida ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;*** Jamiyat tushunchasining moxiyati, rivojlanish bosqichlari konsipsiyalari tarix falsafasining mazmuni, yunalishlari hamda madaniyat va sivilizatsiya mutanosibligi haqida tasavvurga ***ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnoligiyalari va metodlari:** ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; "Aqliy hujum" metodi; "T-jadval", "Venna" tahlil metodi va boshqa interfaol metodlar
5.	**VII. Kreditni olish uchun talabalar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va mustaqil ta'lim nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish.

Asosiy adabiyotlar	
A1.	J.Ya.Yaxshilikov, N.E.Muhammadiyev.Falsafa:Darslik.-Samarqand.2021. – 712.
A2.	Q.Nazarov [va boshq.]. Falsafa asoslari [Matn]: o'quv qollanma / - Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2018. - 380 b.
A3.	Falsafa asoslari. (mas. muh: Q.Nazarov). - T: O'zbekiston, 2005. - 384 б.
A4.	Dinshunoslik. O'quv qollanma / - Toshkent: ТИКХММИ, 2019. - 338 b.
A5.	Emirova Ye., Strelsova A. Vvedeniye v filosofiyu. – T.: Universitet, 2008.
A6.	Xaitov Sh. O'zbekiston falsafa tarixi. –T.: Noshir, 2011. – 560 bet.
A7.	Turayev B. Borliq (falsafiy tahlil). – Samarqand.: Imom Buxoriy xalqaro ilmiytadqiqot markazi, 2021. – 130 bet.
A8.	Shermuxamedova N.A. Falsafa. O'quv qollanma / - Toshkent. 2010. - 574 b.
Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar	
Q1.	Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz.1-jild, Toshkent, O'zbekiston, 2017 yil.